

16. Tiistaina 15 päivänä maaliskuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

	5) Ehdotus laiksi tonttien myymisestä Kesko Oy:lle	285
Ilmoituksia	Hallituksen esitys n:o 283/1993 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4	
Kolmas käsittely:	6) Ehdotus laiksi Viron kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	286
1) Ehdotukset laeiksi kuolleeksi julistamisesta annetun lain 7 §:n ja avioliittolain 43 ja 45 §:n muuttamisesta	285	Hallituksen esitys n:o 321/1993 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5
Hallituksen esitys n:o 290/1993 vp Lakivaliokunnan mietintö n:o 1		
2) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta	„	Ainoa käsittely: 7) Asetus Singaporen kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta
Hallituksen esitys n:o 301/1993 vp Lakivaliokunnan mietintö n:o 2		„ Asetus n:o 1 Talousvaliokunnan mietintö n:o 8
3) Ehdotus laiksi työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	„	Ensimmäinen käsittely: 8) Ehdotukset laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta
Hallituksen esitys n:o 5 Lakivaliokunnan mietintö n:o 3		„ Hallituksen esitys n:o 365/1992 vp Lakialoitteet n:ot 25 ja 28/1991 vp Lakivaliokunnan mietintö n:o 4
Toinen käsittely:		
4) Ehdotus laiksi Viron kanssa kauppa- ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan muuttamista koskevan sekakomitean päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä	„	9) Ehdotus laiksi vanhempainpäiväraha-ajalta suoritettavien vuosilomakustannusten korvaamisesta työnantajalle
Hallituksen esitys n:o 299/1993 vp Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2		292 Hallituksen esitys n:o 12 Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 1

Esitellään:

- 10) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi asu-
misoikeusyhdistyksistä ja eräiksi siihen
liittyviksi laeiksi 293
- 11) Hallituksen esitys n:o 17 laiksi vesi-
lain muuttamisesta 295
- 12) Hallituksen esitys n:o 18 laiksi arvo-
suusjärjestelmästä annetun lain 10 §:n
muuttamisesta „
- 13) Hallituksen esitys n:o 19 kirkkolain
muuttamisesta „
- 14) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi taide-
näyttelyiden valtioneuvoston päätöksen
4 §:n muuttamisesta „
- 15) Ed. Röntynen lakialoite n:o 10 laiksi
opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta
annetun lain 40 §:n muuttamisesta „

Pöydällepanoa varten esi-
tellään:

- 16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 6 hallituksen esityksen johdosta vuo-
den 1994 lisätalousarvioksi (HE 326/1993
vp) „
- 17) Maa- ja metsätalousvaliokunnan
mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä kala-
hygienialaiksi (HE 322/1993 vp) „
- 18) Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan
mietintö n:o 2 valtioneuvoston kertomuksesta
pähdeolojen kehityksestä vuonna 1992 (K
12/1993 vp) „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi
toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aho
E., Anttila U., Halonen, Hurskainen, Isohoo-
kana-Asunmaa, Jansson, Jouppila, Kankaan-
niemi, Kautto, Kuittinen, Lindqvist, Louekos-
ki, Morri, Mölsä, Nikula, Norrback, Pokka,
Renko, Rossi, Saapunki, Salolainen, Vuorenso-
la ja Vähänäkki.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta-
jat Kuittinen ja Kautto.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päi-
västä sairauden vuoksi edustajat Hurskainen ja
Jansson, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho,
Halonen, Isohookana-Asunmaa, Kankaanniemi,
Mölsä ja Salolainen sekä yksityisasioiden
vuoksi edustajat Kautto, Louekoski, Nikula, Pe-
sälä, Rossi, Saapunki ja Vähänäkki, tämän kuun
18 päivään sairauden vuoksi ed. Lindqvist ja
virkatehtävien vuoksi ed. Norrback sekä ensi
syyskuun 30 päivään äitiysloman vuoksi ed. Pok-
ka.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskun-
nalle on, puhemiehelle osoitettuna, saapunut
vastaus kirjalliseen kysymykseen n:o 9. Tämä
kysymys vastauksineen on nyt jaettu edustajil-
le.

Ed. Wahlströmin ym. välikysymys valtionyhtiöi-
den yksityistämisestä ja niiden hallinnon kehittä-
misestä

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyk-
sen ilmoitetaan, että viime istunnossa tähän is-
tuntoon pöydälle pantuun ed. Wahlströmin ym.
välikysymykseen n:o 1 valtionyhtiöiden yksityis-
tämistä ja niiden hallinnon kehittämisestä ovat
sen allekirjoittajien lisäksi yhtyneet edustajat
Rinne, von Bell, Mäkelä, A. Ojala, Myller ja
Lindroos.

Kun välikysymykseen on liittynyt kaikkiaan
47 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n
2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyk-
sen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäse-
nelle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotukset laeiksi kuolleeksi julistamisesta annetun lain 7 §:n ja avioliittolain 43 ja 45 §:n muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 290/1993 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 1

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisestä annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 301/1993 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi työtuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 5
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi Viron kanssa kauppaa ja taloudellista yhteistyötä koskevista väliaikaisista järjestelyistä tehdyn pöytäkirjan muuttamista koskevan sekakomitean päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 299/1993 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—4 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi tonttien myymisestä Kesko Oy:lle

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 283/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi Viron kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 321/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Asetus Singaporen kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta

Ainoa käsittely
Asetus n:o 1
Talousvaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotukset laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 365/1992 vp
Lakialoitteet n:ot 25 ja 28/1991 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Eduskunnan lakivaliokunta on 8.3. eli kansainvälisenä

naistenpäivänä viime viikolla yksimielisesti hyväksynyt hallituksen esityksen, joka merkitsee sitä, että myös avioliitossa tapahtuva väkisinmakaaminen eli raiskaus kriminalisoidaan. On erittäin hyvä, että tämä hallituksen esitys, joka noin vuoden verran ehti olla eduskunnassa, saatiin nyt ratkaistua. Alun perin oli tärkeää se, että lakiuudistusta ei kytketty rikoslain kokonaisuudistukseen, vaan että se tuotiin osauudistuksena eduskuntaan, ja tästä tietysti kiitokset voi lausua oikeusministeri Pokalle.

Tarve tähän lakiin on ollut ilmeinen vuosikautia. Itse asiassa tästä asiasta on käyty keskustelua eduskunnassa vuodesta 70 lähtien, mutta kuten tunnettua tuolloin aikoinaan avioliitossa tapahtuvaa väkisinmakausta ei saatu kriminalisoitua. Nyt näin tapahtuu myös Suomessa, ja aivan kuten valiokunnan kannanotossa todetaan, useimmissa Euroopan maissa avioliitossa tapahtuva väkisinmakaaminen on jo kriminalisoitu. Hyvin monissa maissa tällainen lainsäädäntö on ollut jo usean vuoden ajan, ja monissa maissa sitten uudistukset on tehty vuoden 90 molemmin puolin.

Valiokunta korostaa mietinnössään myös sitä, mikä on ollut hyvin tärkeä lähtökohta tälle laille ja sen tarpeellisuudelle, että avioliitto ei vähennä eikä poista puolisoitten seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Näin on ja juuri näistä syistä tämä laki on tarpeellinen.

Arvoisa puhemies! Heti vuonna 91 tämän eduskunnan kokoonnuttua tämä asiahan nousi vahvasti esille. Tämä tuotiin meille tiedoksi naisjärjestöjen taholta erityisesti. Asiaa vauhdittamassa oli kaksi lakialoitetta, joista toinen oli mm. oma lakialoitteeni, joka nyt lakivaliokunnassa on käsitelty ja tullut hylätyksi. On tietysti valitettavaa, että oma lakialoitteeni, joka oli huomattavasti laajempi, ei saanut suurempaa kannatusta ainakaan tässä vaiheessa valiokuntakäsittelyssä. Ehkä tähän asiaan voidaan palata rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Nythän edelleen tässä lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että kriminalisoitua on kahden eri sukupuolta olevan henkilön osalta väkisinmakaaminen riippumatta siitä, tapahtuuko se avioliitossa vai avioliiton ulkopuolella. Mutta edelleenkin erikseen ei ole kriminalisoitu kahden samaa sukupuolta olevan henkilön väkisinmakaamista. Näitäkin tapauksia on ja se on ongelma.

Arvoisa puhemies! Myös oma ehdotukseni lähti siitä, että myös olisi pitänyt tehdä muutos siltä osin, että sukupuolisen itsemääräämisoikeuden loukkaus ei enää jatkossa olisi asianomistajarikos, mutta tähän ei tässä vaiheessa

saatu muutoksia. Uskon, että myös tältä osin rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä muutokset saadaan. Kuten sanottu, tämä 8.3. kansainvälisenä naistenpäivänä hyväksytty lakiehdotus vie Suomea tässä suhteessa kansainväliin suuntaan, joskin jälleen kerran tavattoman myöhään suomalaisten naisten kannalta. Mutta aivan samoin kuin tuo toinenkin, seuraavana käsiteltävänä oleva lakiehdotus, ne ovat kuitenkin pieniä askelia tasa-arvon tiellä.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys on todella sisältänyt paljon keskustelua ja se on saanut tavattoman paljon huomiota, mutta itse en oikeastaan haluaisi puuttua siihen kuin yhdestä näkökulmasta. Nimittäin me ymmärrämme, että tällä lakialoitteella pyritään siihen, että naisen asema suomalaisessa yhteiskunnassa paranisi. Mutta samalla kun eduskunta arvovaltaisesti yrittää tätä asemaa parantaa säätämällä tällaisen lain, minusta olisi tärkeää pysähtyä hetkeksi ajattelemaan sitä, mikä tosiasiallinen vaikutus tällä lailla on. Jos me ajatlemme tätä kysymystä, me voimme ehkä melko helposti ymmärtää, että tällä lailla on häviävän vähän merkitystä suomalaisen naisen kannalta myös tulevaisuuden osalta. Tämä perustuu siihen, että rikoslaki ylipäättensä yhteiskunnallisenä viimeisenä keinona pahasti myöhästyy, koska rikos on jo tapahtunut siinä vaiheessa, kun rikoslain säännöksiä sovelletaan.

On täällä tietysti varmasti niitä, jotka haluavat uskoa, että voimakas rangaistusuhka pelottaa aviomiestä makaamasta väkisin vaimoaan. Mutta luulisin, että monet ymmärtävät, kuinka vähän tämä pelotusvaikutus tosiasiallisesti vaikuttaa ylipäättensä rikollisuuden osalta. Siksi oikeastaan tuonkin vain huoleni ilmi siitä, että eduskunnan pitäisi minusta paljon vakavammin pohtia niitä syitä, mitkä johtavat siihen, että miehet makaavat väkisin omat aviovaimonsa. Meidän tulisi katsoa rehellisesti silmästä silmään tämän päivän suomalaista kansalaista, joka on ajautunut elämässään siihen pisteeseen, että juuri sen henkilön, jolle hän todennäköisesti on papin edessä vannonut ja luvannut rakastavansa häntä myötä- ja vastoinkäymisissä, hän törkeästi väkisinmakaama. Tämän kehityksen, joka yhä enenevässä määrin lisääntyy Suomessa, minusta pitäisi herättää se peruskysymys, mikä tässä yhteiskunnassa oikeastaan menee pieleen. Minusta se on säälimättömästä käsienpesusta, jos eduskunta arvovaltaisesti säätää pykälän tai momentin lisää rikoslakiin ja yrittää sillä selittää hoitaneensa tai

parantaneensa naisen asemaa tässä yhteiskunnassa. Minusta tämä on säälimättömän köyhä keino, jos me todella haluamme kohdata näiden uhrien aseman ja hetkeksi eläytyä siihen, mitä tässä yhteiskunnassa tapahtuu.

Tietenkin tarkoitan myös kaikkea muuta rikollisuutta. Usein on vain niin, että täällä eduskunnassa otetaan yksi rikos esille, olkoon se sitten rattijuopumus tai väkisinmakaaminen, ja me tarkastelemme tätä rikosta ja mietimme siihen joitakin keinoja. Totta puhuen eduskunnan ainoat keinot näyttävät olevan vain rangaistuksen asettaminen tai aikaisemman rangaistuksen koventaminen. Kuitenkin olisi paljon hedelmällisempää, jos me tutkisimme sitä yhteistä tekijää, mikä on syynä siihen, että ihmiset yhä enenevässä määrin ajautuvat rikollisuuteen ja rikosten pariin.

Tällainen kriminaalipoliittinen keskustelu puuttuu täältä eduskunnasta aivan tyystin, ja arvoisa puhemies, uskon, että me voimme tälläkin hetkellä havaita sen, kuinka on olemassa tuhat muuta asiaa, jotka kiinnostavat enemmän kuin ne kysymykset, miksi Suomen kansalaiset, periaatteessa kristityt ja sivistyneet ihmiset, tekevät yhä enemmän mitä julmimpia rikoksia. Meidän pitäisi hakea tällaista yhteistä tekijää eikä aina viimeiseksi yrittää ratkaista ongelmia lisäämällä esimerkiksi vankilapaikkoja tai lisäämällä rangaistuksia. Näinhän on aina vuosikymmeniä tehty, mutta tulos on ollut hyvin epätydyttävä, eikä paljoa parannusta ole tuonut myöskään se mukanaan, että on valittu toinen linja ja on alettu lieventää rangaistuksia ja yhä vähemmän tuomita rikollisia.

Minusta meidän tulisi nähdä, jos ajatellaan rangaistusjärjestelmän historiaa, että on kuljettu aina laidasta laitaan. Joskus on ollut tällainen hoitoideologia vallalla, kuten Ruotsissa aikanaan, jolloin vankilatkaan eivät olleet vankiloita vaan ne olivat hoitolaitoksia. Toinen ääripää oli tietenkin se, että Ranskassa ihmiset teloitettiin keskellä toria, jotta pelotusvaikutus olisi mahdollisimman aito. Näiden välillä me voimme seilata tietysti lopun elämäämme, mutta minusta olisi paljon hedelmällisempää, jos eduskunta nöyrytyisi pohtimaan sitä yhteistä tekijää, mikä rikollisuusilmiön taustalla on, kohdistui se sitten aviovaimoon tai kehen tahansa.

Koska ymmärrän, että olen ainoa varmaankin tänään, joka tästä asiasta haluaa keskustella, en halua viedä arvoisten edustajien aikaa enempää, mutta uskon vain henkilökohtaisesti siihen, että avain liittyy todella siihen kysymykseen, että pe-

rimmäinen syy näihin rikollisuuden ongelmiin ja muihin sosiaalisiin ongelmiin liittyy siihen, että ihmisillä ei ole enää todellista tarkoitusta elämässä. Elämän tarkoituksettomuus on johtanut siihen, että he ajeltivat välinpitämättöminä sekä toisten että omista eduistaan, ja sen jäljet näkyvät pelottavalla tavalla tämän päivän hyvinvointi- ja sivistysyhteiskunnassamme.

Ed. H a s s i : Arvoisa rouva puhemies! Ed. O. Ojalan tavoin olen hyvin iloinen siitä, että lakivaliokunta on yksimielisesti hyväksynyt tämän hallituksen esityksen. Katson, että osoittaisi suurta sivistyneisyyttä myös eduskunnan täysistunnolta, mikäli kykenisimme samanlaiseen yksimielisyyteen myös täysistunnossa.

Ed. Vesa Laukkanen halusi äsken pohdintaa rikollisen käyttäytymisen taustalla olevista asioista. Olen hänen kanssaan yhtä mieltä siitä, että tällainen pohdinta on tuiki tarpeellista, mutta en kuitenkaan jaa hänen usein ilmaisemaansa käsitystä siitä, että oleellisin tekijä olisi suomalaisen yhteiskunnan uskonnollisuuden tila. Tietysti olisi ihan mielenkiintoista nähdä tilastoaineistoa siitä, eroaako kirkkoon kuuluvien ja kirkkoon kuulumattomien tai jollain muulla tavalla uskonnollisuuttaan ilmaisseiden ihmisten käyttäytyminen toisistaan näissä asioissa.

Joka tapauksessa tämä lakimuutos on erittäin tervetullut. Haluaisin korostaa sitä, että tässähän ei ole kysymys pelkästään seksuaalisen itsemääräämisoikeuden säätämisestä puolisoiden välille vaan hieman laajemmastakin asiasta. Nimittäin vanha lakipykälä, joka nyt toivottavasti pian kumotaan, on kirjoitettu siten, että ylipäätänsä raiskaajan ja raiskatun välillä vallitsevat suhteet voidaan ottaa huomioon lieventävänä asianhaarana. Uskoisin, että oikeuskäytännössä tällä muutoksella voi olla suurempikin vaikutus.

Muistan aivan viime viikoiltakin lehdistä lukeeni raiskaustapauksista, joissa lieventävänä asianhaarana tekijän kannalta mainittiin se, että raiskaajalla ja hänen uhrillaan on aikaisemmin ollut suhde. Mielestäni ei ole perusteltua suhtautua siten, että niin sanotusti kun kerran antaa, niin sitten on aina annettava. Ei kysymys ole pelkästään avioliitosta vaan miesten ja naisten välisten suhteiden ja myös tietysti samaa sukupuolta olevien ihmisten välisten suhteiden koko kirjosta. Olipa näiden suhteiden laatu mikä hyvänsä, oikeutta omaan ruumiiseen, omaan seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen pitää kaikissa tapauksissa kunnioittaa.

Ainakin Yhdysvalloissa on tehty tutkimuksia, joiden tulos on tiivistetty näin, että raiskaaja on ystäväsi. Eli Yhdysvalloissa valtaosa raiskaustapauksista on sellaisia, joissa raiskaaja on raiskatun tuttu. Jopa 85 prosenttia raiskatuista on ilmoittanut tuntevansa päällekkarkaajansa. Kun näin on — en tiedä vastaavia prosenttilukuja Suomesta, mutta uskon, että peruskuvio Suomessakin on sama — niin pidän sitä erittäin merkittävänä asiana naisten oikeusturvan ja ihmisoikeuksien kannalta, että raiskauksissa lieventävänä asianhaarana ei voida enää käyttää sen paremmin avioliittoa kuin muitakaan suhteita raiskaajan ja raiskatun välillä.

Tämä laki on yhteiskunnallista käyttäytymisnormia luova laki aivan samoin kuin joskus aikaisemmin säädetty laki, jossa säädettiin lapsen kohdistuva ruumiillinen kuritus rikokseksi. Nämä ovat molemmat esimerkkejä sellaisista tapauksista, joissa valvonta on kieltämättä ongelma, mutta oleellisin vaikutus on käyttäytymisnormin muuttumisen kautta tuleva vaikutus.

Lakivaliokunnassa kyseltiin asiantuntijoilta mm. sitä, onko niissä maissa, jotka ovat muuttaneet lainsäädäntöään samanlaiseksi kuin mitä nyt käsillä oleva esitys merkitsisi, pidetty lakia ongelmana ja onko aikeita muuttaa lainsäädäntöä takaisin. Saamamme vastauksen mukaan ei ainakaan tiedetä, että missään maassa, jossa vaimon raiskaus on kriminalisoitu, olisi paineita muuttaa tätä asiaa takaisinpäin. Eli sen perusteella voimme uskoa, että tämän lain lähetekeskustelussa esitetyt huolet lain seurauksista eivät ole kovin perusteltuja.

Tässä laissa on kysymys myös Suomen kansainvälisestä maineesta. On aika yksinkertainen ja selkeä kriteeri naisen asemasta, onko aviovaimon raiskaaminen sallittua. Ne naiset, jotka ovat erilaisissa naisten oikeuksia käsittelevissä kansainvälisissä kokoontumisissa edustaneet Suomea, ovat posket punaisina saaneet katsella niitä kartoja maailman maista, joissa on eri väreillä merkitty maat, joissa vaimon raiskaaminen on sallittua ja joissa se ei ole. Paitsi että iloitsen Suomen naisten puolesta tästä muutoksesta, olen iloinen myös siitä, että nyt osaltaan parannamme Suomen kansainvälistä mainetta näissä asioissa.

Se, mitä ed. O. Ojala äsken puheenvuorossaan totesi, että tähän lakiin jää ongelmia, on totta. Rikoslakia ollaan remontoimassa perusteellisesti, ja toivottavasti saamme rikoslain jatkosäätelyjen yhteydessä muutoksen myös tähän asiaan, jonka ed. Ojala otti esille, että voimassa olevan ja vielä tämänkin muutoksen jälkeen voi-

maan jäävän lain mukaan naisen raiskaaminen on ankarammin rangaistava rikos kuin miehen raiskaaminen. Nythän rikoslain 20 luvun 1 §:ssä rikos nimeltä väkisinmakaaminen, josta maksimivankeus on 10 vuotta vankeutta, määritellään siten, että teon kohteena voi olla vain nainen. 2 §:ssä määritellään rikos nimeltä vapautta loukkaava haureus, jossa maksimirangaistus voi olla 4 vuotta vankeutta, ja tässä teon kohteeksi määritellään toinen henkilö, joten lakiin jää valitettavasti epätasa-arvo sukupuolten välille, mutta toivottavasti saamme senkin kohtuullisen ajan kuluessa korjattua.

Ed. Kuittinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi tuntuu hieman sekoittavan käyttäytymisnormin ja rikoslain säännöksen, koska ei tietenkään ole niin, että rikoslain myötä säädettäisiin käyttäytymisnormi, joka sanoo, että älä makaa väkisin vaimoasi, vaan tällainen käyttäytymis- ja moraalinen normi on tietääkseni ollut jo vuosisatojen ajan voimassa Suomessa, että on moraalisesti ja yleisen käyttäytymisen kannalta ehdottomasti väärin, että on syyllistytty väkisinmakaamiseen avioliitossa. Kaiken lisäksi se on ollut rangaistavaakin sen takia, että tällainen teko on säännönmukaisesti rangaistu pahoinpitelynä ja pakottamisena. Eli ei suinkaan nyt ole kysymys mistään uudesta käyttäytymisnormista vaan uudesta kriminalisoinnista.

Toiseksi ed. Hassi pohti sitä, olisiko olemassa jotakin näyttöä uskon myönteisestä vaikutuksesta rikollisuuteen. Mainitsen vain lyhyesti yhtenä näyttönä, että täällä Suomessa on ns. Konna-kuoro. Siihen kuuluu yli kymmenen henkilöä. Mielenkiintoista on se, että he ovat tulleet kaikki uskoon, mutta ennen uskoon tuloaan he ovat istuneet yli 100 vuotta vankilassa yhteensä. Tämän jälkeen he eivät tietävästi ole syyllistyneet pieniinkään rikoksiin. Minusta tämä on aika mielenkiintoista näyttöä ja suosittelun ed. Hassille vilpittömästi, että tällaisten henkilökohtaisten todistusten kuuleminen voisi lisätä hänen uskoansa uskon myönteiseen vaikutukseen.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tilastollinen otos, jonka ed. Vesa Laukkanen mainitsi, on kyllä kohtalaisen pieni. En vetäisi siitä kovin laajoja johtopäätöksiä.

Mitä tulee sitten siihen, mikä on yhteiskunnallinen normi ja mikä ei, niin kyllä valitettavasti myös tämän lain aikaisemmissa vaiheissa olemme saaneet täysistunnossa todistaa sitä, että ei se vielä kaikille ihmisille, ei kaikille kansanedustajillekaan, ainakaan joitakin aikoja sitten vielä ole ollut yhteiskunnallinen normi, että vaimon raiskaaminen on tuomittava teko. Kun seuraa raiskaustapauksista lehdistä kirjoitettuja uutisia, niin varsinkin sellainen asenne näyttää edelleen vallitsevan, että aiempi suhde raiskaajan ja raiskatun välillä on lieventävä asianhaara. Tämän normin toivottavasti nyt ainakin tämä lakimuutos korjaa.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! On selvää häveliäisyyttä, että keskustelu pyöri missä sattuu. Oikeastaan itse asiassa ei pysytäkään. Häveliäisyyttä osoittaa myös rikoksen nimi, väkisinmakaaminen. Se tarkoittaa kai ihan toista asiaa, kuin mitä tässä loppujen lopuksi tarkoitetaan. Minun mielestäni tälle rikokselle pitäisi jo antaa sen oikea nimi eikä puhua väkisinmakaamisesta, joka on täysin käsittämätön käsitteellisesti. Minä en tunne niinkään suurta häveliäisyyttä, rouva puhemies. En riko mitenkään eduskunnan sääntöjä asiallisesta puhetaivasta, mutta lähestyn asiaa hieman toisesta suunnasta.

Ed. O. Ojala pahoitteli sitä, että lakiesitys on ollut — ikään kuin se olisi hyvin kiireellinen laki — valiokunnassa yhden vuoden. En tiedä, mitä onnettomuutta siinä on tapahtunut. Kuinka moni aviomies on raiskannut aviopuolisonsa tämän vuoden aikana ja näin ollen jäänyt joutumatta palkkääseen?

Minä olin aikanaan 23 vuotta poliisina enkä tavannut yhtään tapausta, jossa aviomies olisi raiskannut aviovaimonsa. Varmasti sellaista on tapahtunut, sitä en väitä, mutta yhteiskunnan kaikkein keskeisimpiä asioita tämä ei missään tapauksessa ole.

Rouva puhemies! Minä en vastusta sitä tarkoitusta, mikä tällä lainsäädännöksellä on. Aviopuolison, siis vaimon, käyttäminen hyväksi väkivaltaisella tavalla seksuaalielämässä on väärin, ja näin ollen olen periaatteessa kyllä sitä mieltä, että laki on tietyllä tavalla aivan oikea. Mutta sitä joudutaan tulevaisuudessakin äärimmäisen harvoin soveltamaan, koska tällaisia tapauksia ei ole ollut eikä tule varmasti olemaankaan.

Minä olen vastustanut aikanaan ja vastustan periaatteellisesti lakiesitystä ja sen hyväksymistä — en tule tosin esittämään sitä hylättäväksi —

siitä syystä, että avioliitto on hyvin herkkä ja hauras instituutio. Kun aviopuoliset papin edessä lupaavat sitä kuin lupaavat ja pappi heidät vihki, siihen liittyy samalla kertaa myös hiljainen suostumus siihen, että kumpikin aviopuoliso avioliitossa tyydyttää toisen sukupuoli- tarpeet, mikä edellyttää myös sitten, ettei käydä vieraissa, rouva puhemies, näin se on. Vastapuolena on se silloin, jos kerran näin sitoudutaan tähän asiaan, että on ainakin moraalisesti väärin tehdä syrjähyppyjä.

Näin ollen aviopuolisoilla, niin miehellä kuin naisellakin, jos hän avioliiton aikana haluaa seksuaalista kanssakäymistä puolisonsa kanssa, on eräänlainen ”oikeus” siihen sen mukaisesti, kuin avioliittoa solmittaessa on sovittu. Se, että mies väkivaltaa, uhkausta käyttäen pakottaa vaimonsa tähän, on väärin, mutta olen aina sanonut, että tietyllä tavalla siihen, mihin aviopuoliso pyrkii, hänellä on eräänlainen, älkää nyt käsittäkö väärin, ”oikeus” sen perusteella, mitä on aikanaan asiasta sovittu. Mutta jos hän pyrkii siihen väkivallalla, uhkauksella ja pakottamisella, se on väärin ja rikollista. Mutta nämä on rikoslaisia jo tässäkin tapauksessa määrätty rangaistaviksi. Väkivalta, uhkaus ja pakottaminen ovat kaikki rangaistavia. Nyt tähän lisänä ja rangaistusta voimakkaasti koventavana lisätään sekin, mihin aviomies on pyrkinyt, eli seksuaalisen tarpeen tyydyttäminen, josta on tietyllä tavalla ainakin hiljaisesti avioliittoa solmittaessa sovittu.

Näillä perusteilla mielestäni poliisin vieminen aviopuolisoiden sänkykamariin on vähintään kyseenalaista. Toisin sanoen sitä, että poliisi, syyttäjät ja tuomari alkavat tutkia sitä, mitä tapahtuu aviopuolisoiden keskinäisessä kanssakäymisessä sänkykamariin, minä olen vastustanut. Siinä edetään yhteiskunnan pakkotoimin sellaiselle herkälle alueelle, joka ei ole niinkään yksinkertainen asia, ja tätä minä en oikein hyväksy.

Tätä asiaa voidaan käyttää myös väärin, kun avioliiton siteet ovat rikkoutuneet. Saatetaan esittää aviomiestä vastaan väitteitä, joita on kyllä esitetty, niitä minäkin olen kuullut ja nähnyt poliisinurani aikana. Toisin sanoen syytetään aviopuolisoa mahdollisesti edullisemman asian saamiseksi oikeudenkäynnissä siitä, että tämä on käyttänyt puolisoaan seksuaalisesti väärin väkivaltaisen kokemuksen kautta.

Tämä johtaa, sallittakoon sanoa vähän värikkäästi, pian siihen, että eräissä tapauksissa aviomies ei uskalla enää ehdottaa vaimolleen yöllistä kanssakäymistä muutoin kuin tassutellaan ker-

rostalossa paitasillaan paperi kädessä naapurilta pyytämään todistajien nimet siihen, että näin on kirjallisesti sovittu, ettei vaan kukaan pääsisi, rouva puhemies, jälkeenpäin sanomaan, että tässä on ollut väkisinmakaamisesta kysymys.

Minä en siis vastusta tätä lakia, mutta katson, että se ei ole maailman tärkeimpiä lakeja. Mutta koska se on nyt ollut vuoden valiokunnassa, niin menköön. Halusin korostaa ja halkaista tämän asian keskeltä. Ei tämä ole niin yksinkertainen asia, että avioliiton hauraaseen, herkkään instituutioon viedään yhteiskunta tällä tavalla selvittelemään aviopuolisoiden välejä. Minä en tiedä yhtään tällaista tapausta elämässäni enkä virkaurallani, jossa näin olisi tapahtunut. Tämä on sitä yhden suunnan vouhotusta. Mutta kun nyt on näin päätetty, niin mikäs siinä, päätetään sitten, rouva puhemies, tällä tavalla. Ei se tällä iällä enää kovin paljon harmita.

Ed. R ä t y (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ehdottomasti sitä mieltä, että kyseessä oleva lakipykälän muutos tuo jo heti esille kysymyksen niissä avioliitoissa tai niissä ihmissuhteissa, joissa tapahtuu väkisinmakaamista. Se on ennaltaehkäisevä signaali, joka tulee luonnollisesti vähentämään raiskauksia niin avioliitossa kuin avioliiton ulkopuolella. Heti kun me tiedämme, niin miehet kuin naiset, kun edes suunnittelee tällaista tapahtuvaksi, että siitä rangaistaan, se vähentää ja ennalta ehkäisee. On aivan perusteetonta väittää, ettei avioliitossa tai ihmissuhteissa tapahdu väkisinmakaamista. On hirvittävä määrä naisia, jota tällä alistetaan, ja luonnollisesti niitä perhesuhteita, joissa on muutoinkin ongelmia puhumattakaan seksuaaliongelmista. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että tämä laki on perusteltu nimenomaan suojelemaan edes vähimmäisessä tapauksessa niitä naisia, jotka joutuvat raiskauksen kohteiksi.

Ed. J u r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi puuttuikin todistamiseen, kuka todistaa. Minä 20 yksityisetsivävuoteni aikana olen joutunut tilanteisiin, joissa on pitänyt hakea todisteita tällaisiin tapauksiin, eikä se todellakaan ole helppoa. Ilmiäntöjä tehdään kostoksi, ja varmasti kosto tulee, niin kuin ed. Aittoniemi jo puuttuikin, olemaan sitä mukavampi, mitä suurempi rangaistus kostettavalle tulee. Tässä tapauksessa rangaistusasteikot näyttävät aika hurjilta. Siinä meidän oikeuslaitoksemme joutuu kyllä lujille, ja toisaalta se tietää entiselle ammattikunnalleni varmasti lisätöitä.

Miten tällaisen ilmiannon jälkeen jatketaan avioliittoa? Onko sitä tarkoitus jatkaa? Eikö avioero ole sitä varten, että tällainen avioliitto ei jatku? Itse en myöskään vastusta tätä lakia, mutta kyllä tämä herättää suunnattomasti kysymyksiä, kuka todistaa ja miten ja kuinka kaikki on tapahtunut.

Ed. P y k ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässähän on ensisijaisesti kysymys naisten oikeusturvan parantamisesta ja siitä, kuten lakitekstin perusteluissakin sanotaan, että siviilisääty ei saa olla ratkaiseva yksilön oikeusturvan kannalta. Ymmärrän hyvin, että ed. Aittoniemi ei ole törmännyt raiskaustapauksiin, koska käsittääkseni hän on enemmän ollut talousrikostutkijana. Ehkä siellä ei näitä asioita sillä tavalla käsitellä, vaan siellä on joitakin muita asioita käsitellyssä.

Yksi tärkeä pointti tässä on kaikesta patriarkalisesta vallankäytöstä huolimatta se, että kysymyksessä on yksilön oikeus määrätä omasta kehostaan riippumatta yksilön siviilisäädystä. Toisin kuin ed. Aittoniemi minä käsitän kyllä niin, että avioliitto ei ole myöskään mikään hiljainen tai salainen sopimus siihen, että toisen on nöyryyttävä ja alistuttava toisen tahtoon myöskään seksuaalisesti, niin kuin ei pitäisi olla muullakaan parisuhteen tasolla.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Sallittaneen, että esitän ed. Pykäläiselle, että hän pallostelee sinne sun tänne näissä asioissa. Ei hänkään pyrkinyt halkaisemaan tätä asiaa. Lähden myös siitä, että olen ollut talousrikostutkijana kovin vähän aikaa. Urani lopetettiin niin lyhyeen. Kyllä poliisiurassani on valtaosa, 90 prosenttia, muuta kokemusta. Puhuin vilpittömästi tällä tavalla.

Tästä johdunkin sitten asiaan, josta alun perin pyysin vastauspuheenvuoron. Ed. Rätty teatterimiehen tavoin ehkä hiukan suurenteli asioita. Hän sanoi, että raiskauksia avioliitossa on valtavasti, valtavasti tai jotakin sinne päin. Kyllä minä sanon, että ei niitä kyllä niin paljon voi olla. Jos niitä on, niin kyllä sitten jo naisissakin jotakin vikaa on, jos avioliitossa täytyy vain valtavasti, valtavasti raiskauksen kautta toteuttaa tämä asia, joka avioliittoon keskeisenä asiana kuuluu. Halusin tämän todeta, ed. Rätty, teille, että ei niitä aviomiehen suorittamia raiskauksia ole niin valtavasti, valtavasti tai siihen suuntaan kuin mainitsitte.

Ed. L e h t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muutama asiaan haluaisin kiinnittää tässä lakimuutoksessa huomiota.

Ensinnäkin kyllä suomalaisissa oikeusistuimissa on vaadittu väkisinmakaamistapauksissa varsin vahvaa näyttöä, että rikos on tapahtunut. Minun on myös vaikea ymmärtää sitä, millä tavalla näyttöasia eroaa, jos on kyse avo- tai avioliitossa olevasta pariskunnasta tai muuten tapahtuneesta väkisinmakaamisesta. Harvemminhan väkisinmakaamistapauksilla ylipäättensäkään on silminnäkijöitä tai todistajia. Fyysiset väkivallan merkit ovat varmasti näkyvissä riippumatta siitä, onko kyse avoliitosta, avioliitosta vai muunlaisesta suhteesta kahden henkilön välillä.

Kyse tässä laissa on myös ennen kaikkea siitä, että siviilisääty ei saa olla perusteena erilaiselle kohtelulle, vaan nainen on tasavertainen kumppani seksuaalisuhteessa, olkoon hän sitten avio- tai avoliitossa. Molemmille sukupuolille kuuluu sukupuolinen itsemääräämisoikeus. On hyvä, että tämä epäkohta on tullut nyt korjattua Suomen lainsäädännönkin osalta yhtenä viimeisimmistä Euroopan maista.

Ed. Kautto merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Vaikka puheeni on lyhyt, minun mielestäni tämä on erittäin vakava asia. Pakostakin tulee pohtineeksi, mikä on tämän päivän avioliiton merkitys, kunnioittavatko miehet naisia ja naiset miehiä. Eduskunnan tietopalvelusta katsoin, että siveellisyysrikoksia on käsitelty esimerkiksi vuonna 1970. Kunnioitettu kansanedustajamme Poutiainen on maininnut siveellisyysrikoksista seuraavaa, mistä haluan lukea pienen pätkän. Olen kyllä hänen takanaan kaikilta osin.

”Mitä väkisinmakaamisen rangaistavuuden ulottamiseen avioliittoon tulee, tästä on sanottava sekä myönteistä että kielteistä. Kun ajattelemme asiaa naisen turvallisuuden kannalta katsoen, olisi varmaan oikein, että tämä pykälä ulotettaisiin koskemaan myös avioliitossa tapahtuneita ikäviä ilmiöitä. Mutta silloin se pitäisi ulottaa koskemaan myös naisia, sillä jos lie avioliitossa vaikea naiselle se, että mies hänet väkisinmakaata, niin kai se on vaikea myös, että nainen miehen väkisinmakuuttaa.”

Arvoisa puhemies! Olen hänen kanssaan samaa mieltä. Kun täällä sanottiin, että naisten päivänä 8. maaliskuuta on saatu hyvä lakiesitys, niin vaikka olen nainen ja puolustan naisten oikeuksia, niin me emme säädä kuitenkaan eduskunnassa lakeja ainoastaan naisille tai miehille, vaan katson, että minä olen säätämässä lakeja ja tätäkin lakia koko Suomen kansalle. Ed. Aittoniemi sanoi, että hän ei tule tätä lakia esittämään hylättäväksi. Kuitenkin lakiesityksessä 1 §:ssä mainitaan seuraavaa: ”Joka pakottaa naisen sukupuoliyhteyteen väkivallalla taikka sellaisella uhkauksella, jossa pakottava vaara on tarjolla, on tuomittava väkisinmakaamisesta vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.” Minä lainsäätäjänä katson, että tässä olisi pitänyt olla, että ”joka pakottaa naisen tai miehen”.

Kuten sanoin, minä puolustan naisten oikeuksia, mutta myös lainsäätäjänä kunnioitan miehen oikeuksia. Kyllähän me olemme lehdistä lukee, että naisetkin osaavat olla raakoja, mitä tulee naisten tekemiin peniksien katkaisemisiin ym. Tasa-arvon nimissä tämän lain olisi pitänyt koskea sekä miehiä että naisia. En näin yksiselitteisesti voi ymmärtää, niin kuin monet naisetkin täällä ovat puhuneet, että tämä on oikea laki. Toivottavasti tästä vielä keskustellaan ja lakiesitystä parannetaan.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan jäsenenä haluan kiinnittää huomiota muutamiin seikkoihin. Lakivaliokuntahan tämän ehdotuksen käsitteli ja teki myös mietinnön lähinnä sen johdosta, että Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa joulukuussa 1993 tehtiin julistus naiseen kohdistuvan väkivallan poistamiseksi.

Samalla haluan todeta, että me emme voineet mennä laajemmalti tekemään korjauksia yleensäkin seksuaaliseen väkivaltaan, koska tällä hetkellä on menossa meidän rikosprojektimme osalta kuuleminen. Sen jälkeen, kun lausuntokierros on aikanaan käyty, lakivaliokunta käsittelee nämä epäkohdat uudelleen.

Haluaisin puuttua myös valiokunnassa kuultuun Kirkon tutkimuskeskuksen asiantuntijan lausuntoon, jossa todettiin, että useimmiten, kun avioliitossa on vaikeuksia nimenomaan seksuaalisuhteessa, pitäisi myös miesten päästä asianmukaiseen hoitoon, koska heidän ovat tavallaan sairaita. Olen iloinen siitä, että turvakeskukset ovat aloittaneet tällaisen työn. Toivoisin, että työ voisi edelleenkin kehittyä. Kaikkein tärkeintä meidän

elämässämme kuitenkin on, että sairaut voisivat parantua, ja näin ollen me emme tarvitsisi sellaista lainsäädäntöä, joka on näinkin ikävää käsitellä kuin tämä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi vanhempainpäiväraha-ajalta suoritettavien vuosilomakustannusten korvaamisesta työnantajalle

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 12

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 1

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta käsitteli myös naisten päivänä naisten tasa-arvoa edistävän lakiehdotuksen, joka on siis nyt ensimmäisessä käsittelyssä. Haluan kiinnittää huomiota tähän esitykseen, ettei se jää edustajakollegoilta huomiotta.

Esityksessä säädetään niin, että työnantaja, joka on maksanut äitiys- ja vanhempainrahakaudella vuosilomapalkkaa tai lomakorvausta, saa tästä korvausta sairausvakuutuksen kautta. Tämä ehdotus, jota on pitkään vaadittu ja esitetty, on siis vihdoinkin saatu eteenpäin. Tämä ehdotus lisää naisten tasa-arvoa työelämässä, koska tämä tasoittaa eri työnantajien välisiä kustannuksia. Näin ollen laista hyötyvät naisvaltaiset alat. Tämä on siinä mielessä erittäin myönteinen lakiehdotus naisten kannalta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Tainan arvioon voi yhtyä. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on jo pitkään vaatinut korjausta asiaan. Nuorten naisten työllistämistä on estänyt se, että erityisesti pienissä yrityksissä, esimerkiksi kampaamoalan yrityksissä tai vastaavissa, joissa omistajan lisäksi on ollut yksi tai kaksi työntekijää, kun he ovat jääneet äitiyslomalle, niin kustannukset työnantajan kannettavaksi näissä tapauksissa ovat tulleet suuriksi. Todella vuosia on tähän korjausta vaadittu. On hyvä, että asia on nyt saatu eteenpäin ja vielä kansainvälisenä naisten päivänä sosiaali- ja ter-

veysvaliokunnassa hyväksytty. Toivottavasti tämä on riittävä ratkaisemaan ongelman. Kyllä lapset ovat miestenkin lapsia, ja näin ollen myös isien työnantajien pitää olla kantamassa vastuuta tästä, ja näin tässä itse asiassa nyt tapahtuu.

Ed. Koskinen: Rouva puhemies! Tähän liittyy se pidemmälle menevä naisvaltaisten ammattiliittojen vaatimus, että myös äitiysloman ajalta määräytyvä työehtosopimusten mukainen sairausajan palkka tulisi saattaa tasavertaisemmin koko työnantajakuntaa rasittavaksi. Se on ollut lukuisissa työryhmissä pohdittavana. Siihen sisältyy paljon isompia ongelmia kuin pelkästään vuosiloman osuuden rahoittaminen. Perimmältäänhan voitaisiin tietysti lähteä siitä, että sairausajan ja vanhempainloman palkka suoraan kaikkien osalta maksettaisiin yhteisestä korvausjärjestelmästä eikä työnantajan pussista alkuosaltaankaan. Silloin eriarvoinen kohtelu sukupuolten välillä poistuisi. Tästä sinänsä oikeasuuntaisesta ja hyvästä esityksestä riippumatta sen jälkeenkin jää tämä suurempi ongelma elämään, miten pystytään tasaamaan kustannuksia naisvaltaisilta yrityksiltä laajemmin yrityksille tilanteissa, joissa yritys maksaa palkkaa vanhempainloman, äitiysloman tai sairausloman ajalta.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Koskinen toi sen asian esille, jonka vuoksi pyysin puheenvuoron, eli ei pelkästään tämä uudistus riitä, vaan on mentävä pitemmälle, niin että nimenomaan työelämässä miesten ja naisten tasa-arvo kasvaa, koska on ihan itsestäänselvä asia, että tällä hetkellä, laman aikana, naisten työelämään palkkaamisen esteenä on juuri se, että nainen ja hänen naiseutensa ja siitä johtuvat seikat aiheuttavat työnantajalle enemmän kustannuksia.

Tätä asiaa ei ehkä tule havainneeksi, ellei itse joudu konkreettisesti sen kanssa tekemisiin. LKP:n eduskuntaryhmällä on ryhmärahaa, ja sillä on ollut varaa palkata myös ryhmäsihteeri. Mutta konkurssin tässä on meinannut tehdä, kun ryhmäsihteeri on ollut äitiyslomalla ja on kuitenkin pitänyt palkata tuuraaja. Eli hyvin kantapään kautta tiedän, miten vakava asia tämä on sellaisille työnantajille, jotka ehkä ovat palkanneet yhden tai kaksi nuorta naista. Jos he molemmat ovat yhtä aikaa äitiyslomalla, niin työnantaja ilmeisesti joutuu panemaan pillit pussiin, sen verran suuria nämä äitiydestä ja vanhempainlomasta ja äitiysloman aikana kertyvistä vuosilomasta johtuvat kustannukset yhdelle

työnantajalle ovat. Kokemuksesta tämän nyt todella tiedän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi asumisoikeusyhdistyksistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Kun Suomeen ryhdyttiin luomaan asumisoikeusjärjestelmää viime vaalikauden aikana, ollessamme mekin tuolloin hallituksessa ajoimme myös puolueemme taholta erittäin voimakkaasti järjestelmän luomista mahdollisimman laajaksi ja toimivaksi. Halusimme luoda asumisoikeusjärjestelmästä Ruotsin ja Norjan mallin mukaisen laajan ja toimivan vaihtoehdon vuokra- tai omistusasumisen välillä. Muissa Pohjoismaissahan asumisoikeusjärjestelmä on erittäin merkittävä vaihtoehto sellaisille henkilöille, jotka eivät halua joutua vuosikausiksi velkaloukkuun oman asunnon hankkimisen takia tai tyytyä pelkkään epävarmaan vuokra-asumiseen. Esimerkiksi Norjassa tämä malli on toiminut jo vuosikymmeniä ja se on tunnustettu erittäin toimivaksi ja onnistuneeksi asumismuodoksi.

Jostain syystä asumisoikeusjärjestelmää luotaessa ei kaikilla hallituspuolueilla ollut halua tehdä asumisoikeusjärjestelmästä yhtä toimivaa kuin muissa Pohjoismaissa. Voimakkaimmin SMP:tä tuki tuolloin mahdollisimman pitkälle menevän asumisoikeusjärjestelmän luomisessa silloinen hallituskumppani RKP. Jo tuolloin otettiin esille asumisoikeusyhdistysten malli, mutta jostain syystä päädyttiin tuolloin tähän saakka noudatettuun huomattavasti rajallisempaan järjestelmään. Olipa muilla hallituskumppaneilla eräessä vaiheessa ajatus luoda ainoastaan nuorisolle tarkoitettu asumisoikeusasuntojärjestelmä, jolloin siitä olisi tullut täydellinen torso vain muutamalla tuhannella asunnolla aloitettuna. Onneksi järjestelmä saatiin kuitenkin hiukan laajemmaksi, mutta sen yleistymisessä on ollut monia ongelmia.

Nyt hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, jolla kehitetään asumisoikeusasunnosta annettuun lakiin perustuvaa asumisoikeusjärjestelmää perustamalla uusi yhteisömuoto eli asumisoikeusyhdistys. Tämän yhdistyksen toimesta asukkaalla tulisi olla nykyistä suurempi mahdollisuus vaikuttaa omaan asumiseensa, ja eri paikkakunnilla olevien yhdistysten kautta voisivat asukkaat esimerkiksi vaihtaa omia asumisoikeusasuntojaan. Yhdistyksille tulisi myös velvollisuus lunastaa asukkaan asumisoikeus, mikäli sitä ei saataisi myytyä muuten. Tätä lunastusvelvollisuutta ja muita yhdistykselle aiheutuvia taloudellisia riskejä varten on tarkoitus lain puitteissa perustaa asumisoikeusyhdistysten lunastustakuurahasto. Rahastoon kuuluminen olisi yhdistyksille pakollista, ja myös muut asumisoikeustaloja omistavat yhteisöt voisivat liittyä rahastoon. Tällaisia tällä hetkellä toimivia järjestelmiä on jo muutama.

Toivonkin, että nyt käsitellyssä oleva laki asumisoikeusyhdistyksistä ja eräistä siihen liittyvistä laeista käsitellään valiokunnassa mahdollisimman nopeasti ja saadaan hyväksytyä jo kevätsuntokauden aikana. Tällä tavoin voitaisiin asumisoikeusyhdistykset saada mahdollisimman nopeasti toimivaksi järjestelmäksi kautta maan ja ne voisivat ryhtyä tuottamaan asumisoikeusasuntoja nyt, kun asuntomarkkinoilla on havaittavissa selvää vilkastumista. Tämä saattaisi olla omalta osaltaan rauhoittamassa asuntomarkkinatilannetta siten, etteivät omistusasuntojen hinnat lähtisi liian nopeaan nousuun eivätkä myöskään vuokrat kohoaisi nykyisestä kohtuulliseksi muodostuneesta tasostaan.

Kun asumisoikeusasuntojärjestelmästä saadaan riittävän laaja vaihtoehto suomalaisille asuntomarkkinoille, puuttuu meiltä enää yksi olennainen asumiseen liittyvä perusratkaisu maastamme. Tämä on riittävän pitkät ja halpaa korkoiset asuntolainat sellaisille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta hankkia ns. kovan rahan asuntoa ja lainaa, mutta jotka eivät myöskään haluaisi tyytyä asumaan koko elämänsä vuokralla. Tulisi pikaisesti laatia valtion tuen turvin järjestelmä, jossa asuntolainaa voitaisiin maksaa takaisin 25—40 vuoden aikana siten, että lainojen maksaminen painottuu laina-ajan loppupäätä kohden. Tällä tavoin voitaisiin huomioida huomattavasti nykyisiä järjestelmiä paremmin se, että nuorillapareilla suurimmat kustannukset ovat juuri elämän alkuvaiheessa asuntolainoinen ja lastenhoitokustannuksineen yhtä aikaa asuntolainakustannus-

ten kanssa. Keski-ikäiset ja sen ylittäneet pariskunnat ovat sitten velattoman asunnon kanssa kahdestaan. Parempi vaihtoehto olisi se, että asuntolainakustannukset olisivat mahdollisimman pienet lasten ollessa alle kouluikäisiä tai kouluikäisiä ja suurimmat asuntolainakustannukset tulisivat maksuun vasta lasten kasvettua ulos kodista ja niinsanotusti käytettävissä olevan rahamäärän lisääntyessä merkittävästi. Valitettavasti tätä mallia ei Suomeen ole vielä pystytty luomaan, mutta toivottavasti asuntobyrokraatit pystyvät tällaisenkin järjestelmän tulevaisuudessa aikaansaamaan.

Tätä odotettaessa asumisoikeusasunto on rakentava vaihtoehto nuorillepareille omaan asuntoon mahdollisimman pienellä alkupääomalla pääsemiseksi, kunhan järjestelmä on riittävän laaja ja kyllin toimiva. Tämä laki luo sille edellytykset, kunhan valtion asuntopolitiikka antaa vielä yhdistyksille riittävät taloudelliset edellytykset.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Täytyy todeta ed. Mäkipään puheenvuoron johdosta, että se oli todella kaunis ylistyslaulu asuntopolitiikalle. Jospa totuus olisikin sellainen, että myös tämä laki voitaisiin kaikessa laajuudessaan toteuttaa, niin hyvä olisi. Olen samaa mieltä, että lakiesitys sinänsä on hyvä, mutta ei millään tavalla ole takaamassa sitä, että asumisoikeusasuntoja saataisiin. Päinvastoin esimerkiksi tämän vuoden osalta aloituslupia annetaan vuokra- ja asumisoikeusasuntoihin 1 500 vähemmän kuin esimerkiksi eduskunta on edellyttänyt. Niiden tietojen mukaan, mitä on ensi vuoden budjetin osalta, tapahtuu vielä pahempia leikkauksia, eli tämä laki ei valitettavasti takaa, että näitä asuntoja todella tuotettaisiin.

Mitä tulee hänen esitykseensä loppuvuosi-painotteisista lainojen lyhentämisistä ja koroista, niin tavallaanhan nyt voimassa oleva arava-asuntojärjestelmä, joka kasvattaa korkoa koroille, on tältä pohjalta luotu. Mutta valitettavasti sekin on osoittautunut erittäin ongelmalliseksi, koska tällä järjestelmällä kasataan lainamäärää sinänsä isommaksi ja isommaksi. Mielestäni sellainen vaihtoehto, jossa voitaisiin suurin piirtein pysyvänä pitää sanotaan ainakin 5—10 vuoden jaksoissa ennuste, mikä kuluu lainoihin, korkoihin ja sinänsä asumiseen, olisi parempi kuin sellainen järjestelmä, että kasataan pommia viimeisille vuosille, ottaen huomioon että kukaan meistä ei elämänsä tilannetta silloin tiedä.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että aina voi antaa ylistystä. Mielestäni tämä hallituksen esitys on myönteinen, kun monta kertaa täällä on tullut arvosteltua, että ne vievät ojasta allikkoon. Tietysti, niin kuin ed. Kautto sanoi, ei tämä ratkaise kaikkia asunto-ongelmia, mutta olemme puolueena ajaneet tätä hyvin voimakkaasti. Toivottavasti tämä lakiesitys menee nopeasti läpi.

On ymmärrettävää, että lainoja, jotka tulevat maksuun, kun lapset ovat pieniä, on erittäin vaikeata maksaa tämän päivän yhteiskunnassa. Olemme jo pitkään esittäneet, että lainojen pitäisi painottua vasta silloin, kun lapset ovat suuria. Tietysti tämäkään laki ei ole sataprosenttisen hyvä, mutta sanotaan, että oikean suuntainen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ympäristövaliokuntaan:

11) Hallituksen esitys n:o 17 laiksi vesilain muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

12) Hallituksen esitys n:o 18 laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta

13) Hallituksen esitys n:o 19 kirkkolain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evanke-

lis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa tämän asian käsittelyyn.

Keskustelua ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

14) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi taidenäyttelyiden valtioneuvoston asetuksen 4 §:n muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan:

15) Ed. Röntynen lakialoite n:o 10 laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:n muuttamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon:

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 (HE 326/1993 vp)

17) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 4 (HE 322/1993 vp)

18) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 2 (K 12/1993 vp)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi perjantaina kello 13 ja suullinen kyselytunti ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 15.06.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

